

А. Ліпенцев

**КУЛЬТУРНІ СТИЛІ ВРЯДУВАННЯ У КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ
“МЕТАВРЯДУВАННЯ” (METAGOVERNANCE):
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ**

Проаналізовано основні теоретичні підходи до дослідження культурних стилів врядування у контексті концепції “метаврядування” (metagovernance). Узагальнено класифікації стилів метаврядування, а саме поділ на три чистих стилі: ієрархічний (hierarchy governance), мережевий (network governance) і ринковий (market governance). Опрацьовано дослідження авторів, де обґрунтовано класифікацію стилів врядування як культур, тобто три ідеально типових стилі врядування також є відображенням культури. Наведено результати дослідження за методикою Г. Хофштеде.

Ключові слова: метаврядування, стилі метаврядування, культурні стилі врядування.

Здійснення модернізації системи органів публічної влади у будь-якій країні за умов глобалізації передбачає ґрунтовне наукове опрацювання сучасних теоретичних засад та кейсів успішних практик реформ у закордонних країнах. Для наукового забезпечення процесів реалізації практичних заходів із реформування державного управління в Україні, на нашу думку, існує потреба проаналізувати та узагальнити закордонні теоретичні підходи до дослідження концепції “метаврядування”, у яких опрацьовано та вироблено: сучасну класифікацію підходів/стилів врядування; культурні стилі/культурні виміри дослідження питань врядування; семантику термінів, у яких здійснюється наукова дискусія, щодо теоретичних і прикладних аспектів врядування (governance), метаврядування (metagovernance) та паблік менеджменту (public management).

Основні теоретичні засади дослідження аспектів культурних стилів врядування у контексті концепції метагавернанс викладено у працях таких дослідників, як: Г. Букерт, А. Віданські, Б. Джессоп, Р. Елліс, М. Кастельс, Дж. Келлі, Л. Мілеман, А. Молодцов, К. Полліт, Є. Соренсен, Дж. Торфінг, К. Худ, М. Томпсон, Г.Хофштеде та інші.

У статті викладено результати теоретичного дослідження культурних стилів врядування у контексті концепції метаврядування (metagovernance). Нами зроблено спробу опрацювати сучасні теоретичні підходи до класифікації культурних стилів врядування та виробити рекомендації для академічних досліджень та практик реформування системи публічного управління.

Вважається, що термін “метаврядування” запропонував британський соціолог Б. Джессоп як “координацію” відмінних форм врядування і забезпечення мінімальних зв’язків між ними [1]. Він використав цей термін у контексті потреби управління/координації трьох (чистих) стилів врядування (стилів життя/культурних стилів): ієрархічного (hierarchy governance), мережевого/сітьового (за А. Молодцов, 2011) [2] (network governance) і ринкового (market governance) [3]. Застосування підходу метаврядування дозволяє виробляти найбільшу ступінь координованості врядування, забезпечити сумісність різних механізмів врядування та режимів, поєднуючи ієрархію, ринковий підхід і мережі врядування, а також гібридні форми [4].

У попередніх дослідженнях узагальнення сучасних досліджень еволюції концепцій публічного управління дозволило нам з'ясувати, що найбільш визнаними на сьогодні вважаються: Традиційне державне управління (Old Public Administration); Паблік Менеджмент/Новий Паблік Менеджмент (Public Management/New Public Management); Врядування/Нове Публічне Врядування (Governance/New Public Governance).

З'ясовано, що традиційне державне управління (Old Public Administration) – це реалізація концепту класична бюрократія: держава, заснована на професійних стандартах. Результат – авторитетні правила регулювання та надання якісних послуг, що спрямовані на забезпечення справедливості. Паблік Менеджмент/Новий Паблік Менеджмент (Public Management/New Public Management) передбачає стратегічне управління продуктивністю та квазіринки: загальнодоступні і приватні. До очікуваних результатів зараховують де-регулювання та маркетинг послуг із метою забезпечення ефективності та задоволеності споживачів. Врядування/Нове Публічне Врядування (Governance/New Public Governance) базується на співпраці між різними рівнями і секторами: державним, громадським та приватним. Очікувані результати – нові інструменти, спрямовані на розширення прав і можливостей та залучення приватних зацікавлених сторін у суспільному виробництві, вирішення проблем та обслуговування (табл. 1) [5 – 7].

На нашу думку, на окреме вивчення та увагу заслуговує класифікація, яку у своєму третьому компаративному дослідженні реформ Паблік Менеджменту у 12 країнах та Європейській комісії здійсненому К. Поллітом та Г. Букертом. Ці авторитетні вчені ввели до своєї моделі основних стилів (“Big models”) ще Нео-веберіанську державу та Мережевий стиль (табл. 2) [8].

У 2008 р. професором Роттердамського університету Л. Мілеманом обґрунтовано більш розширене визначення, а саме метаврядування – це підхід, спрямований на об'єднання успішних комбінацій ідей із різних стилів врядування і врядування ними. Метаврядування може бути визначено як підхід, який виробляє певний рівень скоординованого врядування шляхом розробки і управління доцільними/розумними комбінаціями “чистих” стилів врядування: ієрархічного, ринкового і мережевого (рис. 1), для досягнення найкращих результатів, з огляду державних менеджерів, тих хто відповідає за керівництво у державному секторі. Метаврядування – не стиль “суперуправління”, а ставлення і підхід, який, як очікується, допоможе подолати деякі з типових невдач кожного зі стилів врядування і їх комбінацій [9].

Деякі вчені використовують термін “метаврядування” в сенсі підсилення одного зі стилів врядування. Дотримуючись цієї думки, Є. Соренсен і Дж. Торфінг визначають метаврядування як спосіб підвищення ефективності мережевого врядування із використанням ієрархічних механізмів/інструментів, таких як введення правила внутрішнього розпорядку в мережі, або створюючи правові рамки, в яких мають відбуватися мережеві процеси [10, 11]. В іншій праці Є. Соренсен висловлює думку, що концепція “метаврядування” може бути використана “не тільки державними структурами, а й різними мережами державних і приватних суб'єктів і на національному, регіональному та місцевому рівнях у формальній політичній системі”. У його найширшому значенні можна було б визначити метаврядування як “альтернативну форму правління ..., яка не ґрунтується на прямому і вертикальному (“зверху вниз”) контролі, але безлічі непрямих способів впливу або координації дій самоврядних суб'єктів” [12].

Таблиця 1

Еволюція концепцій державного управління

№ з/п	Концепції	Реалізація концепту	Результат	Зворотній зв'язок	Послуги
1	Традиційне державне управління (Old Public Administration)	Бюрократія: держава, заснована на професійних стандартах	Авторитетні правила регулювання та надання якісних послуг, що спрямовані на забезпечення справедливості	Періодичні вибори і конституційна відповідальність	Розуміння держави як особливої, вищої сфери, доля спеціально підготовлених професіоналів, бюрократів. Послуги громадянам – лише одна з функцій
2	Новий Паблік Менеджмент (New Public Management)	Стратегічне управління продуктивністю та квазіринки: загальнодоступні і приватні	Дерегулювання та маркетинг послуг із метою забезпечення ефективності та задоволеності споживачів	Вимірювання і санкції через конкурс	Модель “клієнтоорієнтованої” держави, послуги відповідно до стандартів і регламентів, досягнення результату – головний сенс діяльності чиновника. Надання послуг ключова функція держави
3	Нове Публічне Врядування (New Public Governance)	Співпраця між різними рівнями і секторами: державним, громадським та приватним	Нові інструменти, спрямовані на розширення прав і можливостей та залучення приватних зацікавлених сторін у суспільному виробництві, вирішення проблем та обслуговування	Декілька форм звітності на основі різних стандартів, зорієнтовані на постійний розвиток форм взаємодії органів публічної влади із стейкхолдерами	Активна роль зацікавлених сторін. Спільна творчість громадян, організацій громадянського суспільства, бізнесу та органів публічної влади зокрема і через “технології нової хвилі”. Акцент на досягненні партнерських, рівноправних відносин з стейкхолдерами. Якісні адміністративні послуги продукти співпраці держави і недержавних акторів

Примітка: наводиться за J. Torfing, P. Triantafillou, 2012; доповнено А. Ліпенцевим, 2013.

Таблиця 2

Велика модель: основні стилі

№ з/п	Модель	Основні вимоги	Найбільш загальний механізм координації
1	2	3	4
1	Паблік менеджмент Public Management	Зробити уряд більш директивним “відповідальним перед споживачем із введенням бізнесових методів”	Механізми маркетингового типу, кількісні та якісні індикатори/результати, показники виробництва, цілі, конкурентні контракти, квазіринки

Закінчення табл. 2

1	2	3	4
2	Нео-веберіанський стиль/держава Neo-Weberian style/state	Модернізувати традиційний державний апарат так, щоб він став більш професійним і більш відповідальним перед громадянами. Бізнесові методи можуть відігравати в цьому допоміжну роль, але держава залишається основною дійовою особою з своїми правилами, методами і культурою	Влада здійснюється через дисциплінарну ієрархію неупереджених офіційних осіб
3	Мережі Networks	Зробити уряд більш поінформованим, більш гнучким і менш ексклюзивним, працюючи через “самоорганізується” мережі, швидше, ніж через механізм ієрархії або маркетингу	Мережі взаємно пов’язаних Стейкхолдерів (зацікавлених сторін)
4	Врядування Governance (в якому New Public Governance – NPG – один із варіантів)	Зробити уряд більш ефективним і легітимним, включивши в цей більшу кількість громадських представників, як у політиці, так і у виробництві. Деякі варіанти управління явно спиратися на “мережовий підхід”, і більшість особливу увагу приділяють “горизонтальному”, а не “вертикальному контролю”	Мережа та партнерство серед стейкхолдерів (зацікавлених сторін)

Примітка: адаптовано за К. Поллігом та Г. Букертом, 2011 – А. Ліпенцевим.

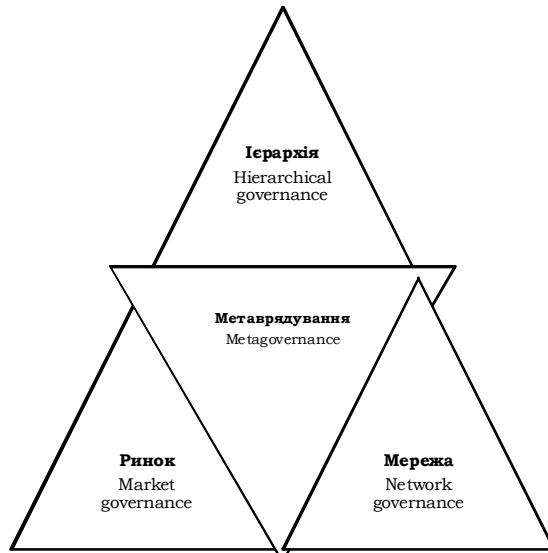

Рис. 1. Графічна модель концепції “метаврядування”

Такі дослідники, як Дж. Келлі, визначають метаврядування як спробу відновити державний контроль над новими формами врядування. Він зазначає, що ієрархічне врядування виникає в новій формі для координації мережових і ринкових стилів врядування. Це забезпечує урядовий вплив у формі управління і керівництва всередині мережового і ринкового стилів врядування [13].

Прихильники метаврядування вважають, що його застосування як розважливого втручання в стилі врядування та створення “гібридів” підвищує здатність організацій державного сектора для вирішення складних соціальних проблем і можливостей. Використання метаврядування передбачає свідомий ситуаційний підхід, приймаючи ситуаційну форму, що визначається: типом завдання, організаційною культурою і балансом, рівнем тиску зацікавлених сторін (стейкхолдерів) [14].

Згідно з дослідженнями професора Л. Мілемана, історично склалося, що в повосенних західних європейських країнах домінували різні стилі врядування. З 50-х до 70-х рр. XX ст. переважала ієрархія, стиль на основі повноважень, чіткого розподілу завдань, правил, раціональності і об’єктивності. У 80-х рр. XX ст. ринковий підхід у публічному управлінні став новою модою, з акцентом на ціни, ефективність і децентралізацію [15]. Ринковий підхід до врядування водночас із новими формами ієрархічного контролю трансформувались у “новий публік менеджмент” (New Public Management, далі – NPM), пізніше, на початку 2000-х рр., один із класиків NPM – професор К. Худ – почав вживати термін просто “публік менеджмент” (public management) [16 – 20]. У 90-х рр. XX ст. з’явився мережовий підхід до врядування, заснований на взаємозалежності, довірі і співпереживанні. Протягом досить довгого періоду часу, мережове врядування вважалося гібридною формою ієрархії і ринку. На сучасному етапі визнано, що мережове врядування повинно бути виділене в третій стиль [21 – 26]. Інші форми врядування можна розглядати як гібриди з трьох “ідеальних” типів. У науковій літературі трьох останніх десятиліть розглянуто тридцять п’ять відмінностей між трьома стилями. Ці відмінності можуть бути згруповані в п’ять тем: бачення та стратегія, орієнтації, структури, люди та результати [27] (табл. 3). Виявлено, що три стилі врядування зазвичай утворюють комбінації, коли один стиль домінує, а два інші працюють на “задньому плані”. Проблема в тому, що ієрархічні, мережові та ринкові стилі врядування часто вступають у конфлікт один із одним і знижують загальну ефективність [28]. Таким чином, поняття ієрархічного, мережового і ринкового стилів врядування можуть бути базовою аналітичною основою для пояснення причин конфліктів і процесів підсилення/зниження взаємодії всередині і між стилями врядування [29].

Таблиця 3

Стратифікація відмінностей між стилями врядування

№ з/п	Теми	Основні характеристики відмінностей
1	Бачення та стратегія	Теоретичні основи, загальний мотив, чесноти, стратегія стилю
2	Орієнтації	Як розглядаються інші актори, як їх обирають
3	Структури	Організаційні структури, механізми контролю і координації, тип операції, комунікаційні ролі, роль знань
4	Люди	Стилi лiдерства, вiдносини, компетенцiї i цiнностi публiчних службовцiв
5	Результати	Схожiсть типiв проблем, типовi невдачi стилю врядування, типовi види продукцiї та кiнцевi результати

Примітка: таблицю розроблено А. Ліпенцевим [30, 31].

Зростає визнання “врядування” в якості концепції організаційного реформування державного управління відображає широко поширене переконання, що центр уваги адміністративної практики зміщується від ієрархічного врядування в бік більшого використання горизонтальних, гібридних і асоціативних форм врядування. Популярною серед багатьох вчених теоретиків є думка, що ієрархія зникла/зникає, тоді як інші вчені, опираючись на аналіз понад вісімсот емпіричних досліджень, стверджують, що цей тип врядування “живий і здоровий” [32]. Підтверджують достовірність наведеної тези і дослідження європейських науковців, які доводять, що немає переконливих доказів того, що формується “однозначно пост-бюрократичний” державний сектор. Ми приєднуємося до дослідників, які вважають, що є тільки складні суміші старих і нових форм врядування, і немає об’єктивних підстав говорити про якийсь стиль врядування як панацею [33, 34].

Ми узагальнили ключові аспекти, які характеризують стилі врядування і дають теоретичну основу для дослідження їх як культурних стилів (табл. 4).

Таблиця 4

Три стилі врядування

№ з/п	Період домінування/ моди	Стиль врядування/ країна	Сутність стилю	Теоретичні засади	Тип адміністративної культури/країна	Три соціально активних способи життя “ways of life”
1	50 – 70-ті рр. XX ст.	Ієрархія (hierarchy governance)	Стиль на основі повноважень, чіткого розподілу завдань, правил, раціональність і об’єктивність	“Rationalism” Раціоналізм “Positivism” Позитивізм “The concept of rational bureaucracy” Концепція раціональної бюрократії	“Rechtsstaat” “правова держава” Німеччина (Germany)	Ієрархічності
2	80-ті рр. XX ст.	Маркетингове (ринкове) врядування (market governance)	Акцент на: фінансові результати надання послуг, громадяни як споживачі, ефективність децентралізацію	“Rational choice theory” Теорія раціонального вибору “Public choice theory” Теорія суспільного вибору “Principal agent theory” Теорія принципал – агента	“Public interest” “суспільного інтересу” Великобританія (United Kingdom)	Індивідуалізму
3	90-ті рр. XX ст.	Мережа врядування (network governance)	З’являється на основі взаємозалежності, довіри і співпереживання	“Social constructivism” Соціальний конструктивізм “Social configuration theory” Теорія соціальної конфігурації “Contingency theory” Теорія обставин	“Concencual approach” “консенсусний підхід” Голландія (Netherlands)	Егалітаризму

Примітка: таблицю розроблено А. Ліпенцевим [35 – 39].

На думку австралійських дослідників реформ у публічній службі, майбутнє буде залежати не від підходів до публічного врядування на засадах ринку або ієрархії, або мережі, а від застосування усіх трьох стилів, і фокус буде полягати не в управлінні контрактами або керуванні мережами, а в ефективному змішуванні всіх трьох стилів, зважаючи на те, що вони можуть конкурувати і вступати у протиріччя один з одним [40].

Культурний аспект політичного і публічного врядування протягом тривалого часу нехтувався науковцями, що працювали в цих напрямках [41]. Однією з причин було те, що він не вписується у пануючу в післявоєнний період парадигму раціонального вибору. Врядування є однією з форм соціальної координації, а три “чисті” стилі врядування відображають певні специфічні комплексні цінності та переконання і певні закономірності міжособистісних відносин. Автори праці “Grid-group cultural theory” М. Томпсон, Р. Елліс та А. Вілдавські вважають: “те, що ми сьогодні визначаємо як вільне суспільство з можливістю самостійно управляти своїм життям, виборністю влади і правом на критику, є продуктом взаємопроникнення ієрархізму, індивідуалізму та егалітаризму” [42].

Три соціально активні способи життя демонструють цінності та уподобання, які цілком аналогічні трьом ідеально типовим стилям врядування. Стилів врядування є не тільки політико-адміністративними концепціями, а також мають і культурний вимір. Врядування є однією з форм соціальної координації і стилів врядування відображають певні специфічні комплексні цінності та переконання і певні закономірності міжособистісних відносин. Положення “grid-group” теорії культури допомагають здійснити класифікацію стилів врядування як культур, тобто три типові стилі врядування є відображенням культури [43, 44] (табл. 5).

Таблиця 5

Культурні стилі врядування у контексті дослідження за методикою Хофштеде

	Ієрархічне управління	Мережа управління	Управління ринком	Україна
1	2	3	4	5
Прийнята дистанція влади	Високе (влада хороша, привілеї, залежність)	Низька (рівні права, плюралізм, взаємозалежність)	–	Середня (влада хороша, привілеї, залежність/рівні права, плюралізм, взаємозалежність) Ієрархія – 44,5
Індивідуальна/Колективна	–	Колективна (рівність, орієнтована на відносини, взаємозалежність)	Індивідуальне (воля, автономія, орієнтована на завдання, незалежна)	Колективна (рівність, орієнтована на відносини, взаємозалежність) Мережа – 20,7
Уникнення невизначеності	Високе (багато законів, низька участь жителів)	Низька (довіра, висока участь жителів)	–	Високе (багато законів, низька участь громадян) Ієрархія – 75,7

Закінчення табл. 5

1	2	3	4	5
Маскулінність/ Фемінність	–	Фемінність (консенсус, рівність, взаємовідносини)	Маскулінність (продуктивність, конкуренція, неупередженість, визнання)	Маскулінність (продуктивність, конкуренція, неупередженість, визнання) Ринкова – 79,1
Довгострокові/ короткострокові	–	Довгострокова (вивчення, довгострокові персональні зв'язки в мережі)	Короткострокове (досягнення, свобода, гідність)	Короткострокове (досягнення, свобода, гідність) Ринкова – 60,9
Приклади	Німеччина, Франція	Нідерланди, Скандинавські країни	Великобританія, США, та інші англо-саксонські країни	Україна (експертне опитування ЛРІДУ 210 респондентів)

Примітка: за L. Meuleman, 2010; доповнене А. Ліпенцевим, 2015

Адапована нами таблиця результатів дослідження Л. Мілемана за методикою Г. Хофштеде нами доповнена власними дослідженнями, проведеними у ЛРІДУ НАДУ в межах теми НДР: “Діагностика організаційної культури органів публічної влади: методологічний аспект” – державний обліковий номер 0215U009130. У якості респондентів залучались слухачі денної та заочної форм навчання за програмою підготовки магістрів державного управління. Опитано 210 респондентів. Розрахунки результатів опитування виконано у програмному продукті “IBM SPSS Statistics 19”. Загальний розподіл респондентів проаналізовано за приналежністю до організації певного рівня, за віком, статтю та службовим становищем.

Згідно із результатами нашого дослідження, у контексті концепції метаврядування, за Л. Міллеманом, можна визначити що в Україні домінують 2 культурні стилі: Ієрархічний стиль (Дистанція влади – 44,5 – середній показник та Прагнення до уникнення невизначеності – 75,7 – високий показник), а також Ринковий стиль (Короткострокова орієнтація – високий показник – 60,9 та високий показник за рівнем Маскулінності (мужності) – 79,1. І тільки за одним виміром Індивідуалізм/колективізм – Мережевий стиль – показник 20,7 – тобто це 3-й стиль за застосованістю в управлінських практиках [45].

Враховуючи пілотний тип нашого дослідження за методикою Г. Хофштеде; специфічність завдань дослідження – одне із завдань адаптація методики; специфічну вибірку респондентів – слухачі програми підготовки магістрів державного управління (державні службовці; посадові особи місцевого самоврядування; працівники бюджетних установ; і підприємці у значно меншій мірі) ми вважаємо, що необхідно розглядати отримані результати як окремих кейс.

Деякі інші результати дослідження національної культури по Україні отримано командою дослідників під керівництвом Г. Хофштеде [46], враховуючи те, що це команда розробника методики і працює за цією методикою 25 років у більшості країн світу та їх потрібно вважати більш достовірними і можна зарахувати Україну до країн із яскраво вираженою культурою Ієрархії через майже максимальні показники за вимірами “Дистанція влади” – 92 та “Уникнення невизначеності” – 95 (табл. 6).

Таблиця 6

Основні результати дослідження національної культури України за Г.Хофштеде

1	Дистанція влади	92
2	Уникнення невизначеності	95
3	Індивідуалізм	25
4	Мужність	27
5	Довгострокова орієнтація	55
6	Поблажливість (Indulgence)	18

Примітка: таблицю розроблено А. Ліпенцевим за Г. Хофштеде [47]

Необхідно зауважити, що до методики Г. Хофштеде введено ще один вимір “Indulgence” – “Поблажливість”, який має показник по Україні – 18, але, враховуючи, що Л. Міллеман використовував 5-ти вимірну модель дослідження – ми не будемо враховувати у контексті даного дослідження цей вимір.

Але, маючи багаторічний досвід проведення досліджень в Україні, дозволимо висловимо припущення, що проведення досліджень по регіонах України дозволить надати більш повну і більш достовірну інформацію щодо культурного стилю врядування в Україні.

Важливою є емпірично доведена закономірність [48], що стиль врядування, близький до національної культури, буде першим стилем, який буде застосовано як домінуючий стиль. Лише, коли це не спрацює, розглядаються інші стилі та з’являються ситуативні суміші. Вищенаведені результати досліджень за Г. Хофштеде [49] по Україні свідчать, що домінуючим є Ієрархічний стиль, тобто саме цей найближчий до національної культури управління. Доведено, що передача успішного підходу врядування від однієї країни до іншої догматичним способом, без адаптації до національної адміністративної/соціально-політичної культури та інших факторів майже напевне зазнає невдачі. Важливим є розуміння, що підхід до стилів врядування як культур пояснює, чому ієрархічне, мережеве і ринкове врядування часто розглядаються як доктрини, як беззастережна правда, і тому часто також як панацея [50].

Підсумовуючи опрацювання теоретичних та прикладних аспектів концепції “метаврядування”, доцільно узагальнити основні ідеї:

Існують різні підходи до визначення сутності та змісту концепції “метаврядування”. Ми погоджуємося з дослідниками, які вважають, що метаврядування може бути визначено як підхід, який виробляє певний рівень скоординованого врядування шляхом розробки і врядування доцільними/розумними комбінаціями “чистих стилів врядування”: ієрархічного, ринкового і мережевого, для досягнення найкращих результатів із погляду державних менеджерів, які відповідають за керівництво у державному секторі. Метаврядування – не стиль “суперуправління”, а ставлення і підхід, який, як очікується, допоможе подолати деякі з типових невдач кожного з стилів врядування і їх комбінацій [51]. Застосування метаврядування як розважливого втручання в стилі врядування та створення “гібридів” підвищує здатність організацій державного сектора для вирішення складних соціальних проблем і можливостей. Згідно з результатами сучасних досліджень, використання метаврядування передбачає свідому ситуаційну форму, тобто гібриди/композиції стилів часто мають ситуаційну форму, що визначається типом завдання, організаційною культурою і балансом, рівнем тиску зацікавлених сторін (стейкхолдерів) [52].

2. На нашу думку, актуальним є розгляд метаврядування як підходу до координації/об'єднання 3-х стилів: ієрархічного, мережевого і ринкового, коли метаврядування передбачає можливість “переключатись” з одного стилю врядування на інший [53], наприклад, з мережевого стилю – на ієрархічний стиль, коли проблеми (раптом) переформульовані зі складних та неструктурованих на термінові та чітко визначені.

3. Розуміння та використання концепції “метаврядування” дозволить дослідникам та практикам у сфері державного управління в Україні розширити арсенал дослідницьких підходів та варіативність управлінських практик, а також підвищити якість прийняття рішень, особливо на стратегічному рівні (наприклад: під час вирішення завдань адміністративно-територіального реформування, здійснення процесів децентралізації, злиття/об'єднання структур установ/організацій тощо).

4. У працях сучасних закордонних дослідників [54 – 56] доведено, що стилі врядування є не тільки політико-адміністративними концепціями, а також мають і культурний вимір. Положення “grid-group” теорії культури допомагають здійснити класифікацію стилів врядування як культур, тобто три ідеально типових стилі врядування також є відображенням культури.

5. З'ясовано, що домінуючим найближчим до національної культури є ієрархічний стиль врядування.

6. Аналіз теоретичних досліджень закордонних науковців дозволив з'ясувати, що розгляд поняття “метаврядування” через призму культурних вимірів дав змогу виявити низку тенденцій, а саме: стиль врядування, близький до національної культури, буде першим стилем, який буде застосовано як домінуючий стиль. Лише, коли це не спрацює, розглядаються інші стилі та з'являються ситуативні суміші: передача успішного підходу врядування від однієї країни до іншої догматичним способом, без адаптації до національної адміністративної/соціально-політичної культури та інших факторів майже напевне зазнає невдачі; підхід до стилів врядування як культур пояснює, чому ієрархічне, мережеве і ринкове врядування часто розглядаються як доктрини, як беззастережна правда, і тому також як панacea [57]. Розуміння поняття “метаврядування”, виходячи за межі трьох систем, може допомогти у виробленні більш оптимальних підходів до управління в конкретних ситуаціях [58].

7. Необхідно продовжити у подальших дослідженнях вивчення та уточнення теоретичних, термінологічних і прикладних аспектів: культурних стилів врядування та концепції “метаврядування”. Необхідно провести компаративне долідження культурних стилів по регіонах України, що дасть краще розуміння та об'єктивує картину щодо домінуючих стилів врядування у контексті аксіологічної системи координат регіонів.

Список використаної літератури

1. Jessop B. Capitalism and its future: remarks on regulation, government and governance / B. Jessop // Review of International Political Economy [Electronic resource]. — 1997. — № 4 (3). — Access mode : <http://bobjessop.org/2014/06/11/capitalism-and-its-future-remarks-on-regulation-government-and-governance>.

2. Молодцов О. В. Сітьова парадигма територіального розвитку: сутність, логіка впровадження [Текст] : дис... д. держ. упр.: спец. 25.00.01. — К. : НАДУ, 2010. — 416 с.

3. Thompson G. Markets Hierarchies and Networks: The Coordination of Social Life [Text] / G. Thompson, J. Frances, R. Levacic [and so on] (eds.). — London : Sage, 1991.

4. Jessop B. Capitalism and its future: remarks on regulation, government and governance... — P. 435—455.

5. Hood Ch. The middle aging of new public management: Into the age of paradox? / Ch. Hood, B. Guy Peters // *Journal of Public Administration Research and Theory* [Text]. — 2004. — № 14 (3). — P. 267—282.

6. Ліпенцев А. В. Сучасні підходи до класифікації концепцій публік менеджменту / А. В. Ліпенцев // *Ефективність державного управління* [Текст] : зб. наук. пр. — Вип. 24 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. — С. 309—316; Загорский В. С. Эволюция подходов к исследованию современных концепций государственного управления / В. С. Загорский, А. В. Липенцев // *Вестник государственного и муниципального управления Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации* [Текст]. — 2013. — № 2. — С. 10—23.

7. Ліпенцев А. В. Публік менеджмент / А. В. Ліпенцев // *Енциклопедія державного врядування* [Текст] : у 8 т. Т. 8 : Публічне врядування / наук.-ред. кол. : В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) [та ін.] ; Львівський регіональний інститут державного врядування ; Національна академія державного врядування при Президентові України. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. — С. 393—396; Ліпенцев А. Концепція нового публічного врядування (New Public Governance) / А. В. Ліпенцев // *Надання адміністративних послуг* [Текст] : навч.-метод. посіб. для сист. підвищ. кваліф. держ. служб. та посад. осіб місц. самовряд. [Текст] / уклад. Ліпенцев А. В. — К. : К.С.І., 2013. — С. 8—15.

8. Pollitt Chr. Public Management Reform. A Comparative Analysis – New Public Management, Governance, and the Neo-Weberian State [Text] / Chr. Pollitt, G. Bouckaert. — 3-d ed. — Oxford : Oxford University Press, 2011. — P. 22.

9. Meuleman L. The Cultural Dimension of Metagovernance: Why Governance Doctrines May Fail / L. Meuleman // *Public Organization Review* [Text]. — 2010. — March. — Vol. 10. — P. 49—70.

10. Public Strategy for Sustainable Development [Electronic resource]. — Access mode : <http://www.ps4sd.eu/index.php/en/themes/metagov>.

11. Sorensen E. Theories of democratic network governance [Text] / Sorensen E., Torfing J. (eds.). — Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2007.

12. Metagovernance: International Encyclopedia of Political Science [Electronic resource]. — [SAGE Publications, Inc., 2011]. — Access mode : <http://www.ps4sd.eu/images/LouisPublic/Metagovernance-20definition.pdf>.

13. Sorensen E. Metagovernance: The Changing Role of Politicians in Processes of Democratic Governance / E. Sorensen // *The American Review of Public Administration* [Text]. — 2006. — № 36. — P. 98—114.

14. Kelly J. Central regulation of English local authorities: An example of metagovernance? / J. Kelly // *Public Administration* [Text]. — 2006. — Vol. 84 (3). — P. 603—621.

15. Metagovernance...

16. Meuleman L. The Cultural Dimension of Metagovernance: Why Governance Doctrines May Fail... — P. 49—70.

17. Hood C. A Public Management for All Seasons? / C. Hood // *Public Administration* [Text]. — 1991. — Vol. 69. — P. 3—19.

18. Lane J. *New Public Management* [Text] / J. Lane. — London : Routledge, 2000.
19. Hood Ch. *The middle aging of new public management: Into the age of paradox?* ...
20. Ліпенцев А. В. Сучасні підходи до класифікації концепцій публік менеджменту...
21. Ліпенцев А. В. Паблік менеджмент... — С. 393—396.
22. Castells M. *The Rise of the Network Society, The Information Age: Economy, Society and Culture* [Text] : Vol. I / Manuel Castells. — Cambridge ; Oxford : Blackwell, 1996.
23. Castells M. *The rise of the network society* [Text] / Manuel Castells. — 2nd ed., with a new pref. — Cambridge ; Oxford : Blackwell, 2010.
24. Thompson M. *Cultural theory* [Text] / Thompson M., Ellis R., Wildavsky A. — Boulder : Westview Press, 1990.
25. Peters B. G. *Comparative politics: Theory and methods* [Text] / B. G. Peters. — N.-Y. : New York University Press, 1998.
26. Kickert W. J. M. *Beneath consensual corporatism: traditions of governance in the Netherlands* / W. J. M. Kickert // *Public Administration* [Text]. — 2003. — № 81(1). — P. 119—140.
27. Молодцов О. В. Сітьова парадигма територіального розвитку : сутність, логіка впровадження... — 416 с.
28. Meuleman L. *Public management and the metagovernance of hierarchies, networks and markets. The feasibility of designing and managing governance style combinations* [Text] : dissertation / L. Meuleman. — [S. p.] : Heidelberg, 2008. — P. 45—50.
29. Wildavsky A. *Choosing preferences by constructing institutions: a cultural theory of preference formation* / A. Wildavsky // *The American Political Science Review* [Text]. — 1987. — № 81(1). — P. 3—22.
30. Meuleman L. *The Cultural Dimension of Metagovernance: Why Governance Doctrines May Fail...* — P. 49—70.
31. Ibid. — P. 49—70.
32. Meuleman L. *Public management and the metagovernance of hierarchies, networks and markets...* — P. 45—50.
33. Hill C. J. *Is Hierarchical governance in decline? Evidence from empirical research* / C. J. Hill, L. E. Lynn // *Journal of Public Administration Research and Theory* [Text]. — 2005. — № 15(2). — P. 173—195.
34. Meuleman L. *The Cultural Dimension of Metagovernance: Why Governance Doctrines May Fail...* — P. 49—70.
35. Meuleman L. *Public management and the metagovernance of hierarchies, networks and markets...* — P. 45—50.
36. Thompson G. *Markets Hierarchies and Networks: The Coordination of Social Life...*
37. Meuleman L. *The Cultural Dimension of Metagovernance: Why Governance Doctrines May Fail...* — P. 49—70.
38. Peters B. G. *Comparative politics: Theory and methods...*
39. Meuleman L. *Public management and the metagovernance of hierarchies, networks and markets...* — P. 45—50.
40. Pollitt C. *Public Management Reform: A Comparative Analysis* [Text] / C. Pollitt, G. Bouckaert. — 3-d edn. — Oxford : Oxford University Press, 2011. — P. 48—50.
41. Davis G. *From hierarchy to contracts and back again: Reforming the Australian public service* / Davis G., Rhodes R. A. W. // Keating J. *Institutions on the edge? Capacity for governance* [Text] / Keating J. ed., J. Wanna ed., P. Weller (eds.). — St. Leonards : Allen & Unwin, 2000. — P. 74—98.

42. Geva-May I. From theory to practice. Policy analysis, cultural bias and organizational arrangements / I. Geva-May // Public Management Review [Text]. — 2002. — № 4(4). — P. 581—591.
43. Peters B. G. Comparative politics: Theory and methods...
44. Meuleman L. The Cultural Dimension of Metagovernance: Why Governance Doctrines May Fail... — P. 49—70.
45. Діагностика організаційної культури органів публічної влади: методологічний аспект / Ліпенцев А., Пастух О., Цисинський М. [та ін.] // Заключний Звіт НДР без бюджетного фінансування [Текст] / наук. кер. НДР Ліпенцев А. В. [державний реєстраційний номер 0114U000782; державний обліковий номер 0215U009130]. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2015. — 158 с.
46. Geert Hofstede. What about Ukraine? [Electronic resource]. — Access mode : <http://geert-hofstede.com/ukraine.html>.
47. Ibid.
48. Thompson M. Cultural theory...
49. Geert Hofstede...
50. Thompson M. Cultural theory...
51. Jessop B. Capitalism and its future: remarks on regulation, government and governance... — P. 435—455.
52. Meuleman L. The Cultural Dimension of Metagovernance: Why Governance Doctrines May Fail...
53. Metagovernance... — P. 49—70.
54. Meuleman L. Public management and the metagovernance of hierarchies, networks and markets... — P. 45—50.
55. Thompson G. Markets Hierarchies and Networks: The Coordination of Social Life...
56. Meuleman L. The Cultural Dimension of Metagovernance: Why Governance Doctrines May Fail... — P. 49—70.
57. Thompson M. Cultural theory...
58. Meuleman L. The Cultural Dimension of Metagovernance: Why Governance Doctrines May Fail...

*Стаття надійшла до редакції 05.09.2016
Схвалена до друку редколегією 30.09.2016*

A. Lipentsev

CULTURAL STYLES OF GOVERNANCE IN THE CONTEXT OF THE CONCEPT OF “METAGOVERNANCE”: THEORETICAL BASIS OF RESEARCH

This article considers basic theoretical approaches to the study of cultural styles of governance in the context of the concept of “metagovernance”. “Metagovernance” is viewed as a grading category that covers three pure styles as its subdivisions, namely “hierarchy governance”, “network governance” and “market governance”. The article examines the works of authors who urge that it is justified to correlate three governance styles with culture, i.e. to view them also as a reflection of culture. The research results are gained through Hofstede’s methodology.

Key words: “metagovernance”, metagovernance styles, cultural styles of governance.